

Kateřina MOJSEJOVÁ, *Profesní a soukromý život divadelních hereček od 60. let 19. století do roku 1918. Příspěvek k postavení ženy v 19. století. Disertační práce Ústavu historických věd Filozofické fakulty Univerzity Pardubice, Pardubice 2015, 241 strana včetně příloh a jmenného rejstříku.*

Posudek oponentky

Předkládaný spis je završením dlouholetého badatelského zájmu autorky a zároveň zajímavým příspěvkem ke kulturněhistorickému a genderovému studiu 19. a prvních dvou dekád 20. století v Čechách. Autorka vychází ze specifika postavení ženy-herečky v dané společnosti, které definuje především vymknutím se z privátní a vstupem do společenské sféry působení a s tím související profesní provázaností s mužským elementem. Akceptuje při tom prvenství tohoto nového vztahového modelu, resp. míru narušení respektovaného jsoucího konstruktů feminity. Tomu podřizuje i metodologické uchopení s celkem oprávněným konstatováním, že ač jde o téma přitažlivé, je „u nás dosud téměř nezkoumané“ (s. 10). V této souvislosti jenom připomínám další možný zdroj informací a poznatků v kvalifikačních pracích, od diplomových prací po habilitační spisy. Rovněž práce, které se divadlu pojednávaného období věnují z jiného než genderového úhlu pohledu (kupř. studie J. Rauchové a dalších), přesto tuto problematiku zahrnují a mohly by být rozšířením obzoru předkládaného spisu.

Autorka se hlásí především k metodám genderu a každodennosti, jejichž pozorovacími úhly nahlíží pramenný materiál. Ten v jejím případě tvoří především soubor osobních fondů skupiny jedenadvaceti hereček, narozených v rozmezí od třicátých po osmdesátá léta 19. století. Tato generační vzdálenost jednak dovoluje zachytit vývoj zkoumaného problému v delším časovém úseku, jednak ovšem způsobuje rozdíl v rozsahu a výpovědní hodnotě studovaného materiálu.

Jako společné jmenovatele „třígeneračního“ materiálu pro interpretaci Mojsejová zvolila dětství a rodinné poměry, dispozice a přípravu k herectví, samotné divadelní angažmá, do jehož období pak z hlediska soukromé roviny zapadá manželství, rodina, případně domácnost a děti. V proporci vlastní disertace tento záměr reflektuje stěžejní, třetí kapitola disertace nazvaná Soukromý a profesní život hereček. Oproti teoretické opoře – mnohé, co bylo řečeno v předchozí kapitolách, zejména v Úvodu, se zde opakuje –, kterou má autorka v obsažné literatuře, jsou konkrétní sdělení v menšině a projevuje se zde výpovědní nevyváženost pramenů. S některými sděleními lze polemizovat, kupříkladu mluvit o toleranci rodiny ke kočovné herecké společnosti v případě otce Adély Volfové, narozené v roce 1846, není na místě, protože jiná podoba divadla pro jeho milovníky a návštěvníky k dispozici nebyla. (Mimochodem není sděleno, o kterou hereckou společnost šlo; do J. Hradce jezdily ty nejvýznamnější, včetně J. K. Tyla. Nešlo jistě o jediné divadlo přející město, což vždy bezpečně odrážel dobový místní tisk.)

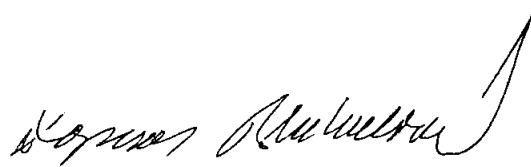
K zajímavým podkapitolám ústřední části patří pokus o zachycení hereček v roli učitelek „adeptů Thálie“ a shrnující V divadelním angažmá (3.4), kde se setkávají tři zjištěné roviny, materiální, personální a zdravotní. První z jmenovaných zohledňují i přílohy (Příloha E). Pro následující oddíly o herecké garderobě, ženském herectví jako tvorbě, konečně o hereckém manželství a domácnosti platí, že zisk z rozsáhlé heuristiky je promítnut více než do

interpretace, případně hlubší komparace, do ilustrací podporujících zjištění z odborné literatury. V tom vidím hlavní rezervu práce, z velké části ovšem zapříčiněnou již zmiňovanou nejednotností výpovědní úrovně pramenů. Do budoucna by jistě bylo zajímavé zmapovat také diváckou reflexi profesních výkonů i života hereček (i ten byl svého druhu veřejným představením) v kritikách a společenském periodickém tisku (v soupisu pramenů uvedené Světozor a Zlatá Praha jistě nebyly vytěženy důsledně). Zmiňovaný tisk regionální – mapa opakujících se štací hereckých společností byla celkem přehledná –, by mohl poodhalit i veřejností vítané skandály (viz v textu Brožovy Aféry Anduly Sedláčkové) a kupř. přiblížit konkrétní rozměry modelu herečky-primadony.

Práci kromě příloh obohacuje i galerie portrétů pojednávaného souboru hereček včetně fotografií. Ne všechna hesla jsou přesná, kupř. E. A. Saudek byl až třetím manželem Evy Vrchlické a válečná césura v jejím angažmá v ND byla způsobena tím, že se s ním, židem, nerozvedla. Jejím biologickým otcem byl herec Jakub Seifert, což mohlo být i jednou z dispozic výběru herecké profese.

Jako celek je disertační práce velmi zajímavá, přínosná, vychází z důkladné heuristiky a staví na znalosti dostupné literatury k tématu. Její jazyk je kultivovaný, bez výraznějších nedostatků. Jednoznačně ji doporučuji k obhajobě pro získání titulu Ph.D.

V Českých Budějovicích 18. září 2015

doc. Dagmar Blümllová, CSc.